gemeente opmeer

Integraal huisvestingsplan 2025-2040

Auteur: drs. Irene Gerritzen
Opdrachtgever: Gemeente Opmeer
Datum: mei 2025
Versie: DEFINITIEF

Inhoudsopgave

Voorwoord door wethouder 3

1. Inleiding 4
1.1. Aanleiding en doelstelling IHP 4
1.2. Betrokkenen 4
1.3. Werkwijze en proces 5
1.4. Leeswijzer 5

2. Het onderwijslandschap in Opmeer 6
2.1. Het onderwijslandschap in de gemeente Opmeer 6
2.2. Mogelijke uitbreidingsbehoefte Kindcentrum De Wereldweide 8

3. Onze ambities 9

4. Kaderstelling wettelijk 11
4.1. Wettelijk kader 11
4.2. Systeem financiering onderwijshuisvesting 12
4.3. Verordening voorziening onderwijshuisvesting en IHP 12
4.4. Bouwheerschap 13
4.5. Eigendom onderwijshuisvesting 13
4.6. Didam-arrest 13
4.7. Opheffingsnorm en stichtingsnorm 14

5. Ambities vertalen naar afspraken 15
5.1. Opgroeien en ontwikkelen 15
5.2. Duurzaamheid 16
5.3. Onderwijshuisvesting 17
5.4. Communicatie, rollen en verantwoordelijkheden 19

6. Financiën en meerjarenplanning 21
6.1. Afspraken algemeen 21
6.2. Uitgangspunten financieel 21
6.3. Uitgangspunten financiële planning 24
6.4. Planning en prioritering 24

7. Ontwikkelagenda 28

BIJLAGEN
BIJLAGE 1: Definiëring

Voorwoord door wethouder

Als wethouder Onderwijs van de gemeente Opmeer, ben ik er trots op om u dit Integraal Huisvestingsplan (IHP) te mogen presenteren. In onze gemeente hechten we veel waarde aan goed, passend en toekomstbestendig onderwijs voor álle kinderen. Dat begint bij een omgeving waarin zij veilig, gezond en inspirerend kunnen leren en ontwikkelen: goede schoolgebouwen dus.

Dit plan is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met de schoolbesturen en andere betrokken partners. Die samenwerking is essentieel, want alleen samen kunnen we zorgen voor een doordachte en haalbare aanpak van de onderwijshuisvesting in onze gemeente. Met zeven basisscholen kennen we de kracht van kleinschaligheid en korte lijnen. Tegelijkertijd staan we – net als andere gemeenten – voor grote opgaven: verouderde schoolgebouwen, veranderende leerlingenaantallen en steeds hogere eisen op het gebied van duurzaamheid en multifunctioneel gebruik.

Gelukkig zijn we al een eind op weg. De recente oplevering van een prachtig nieuw kindcentrum De Wereldweide in Hoogwoud is daar een voorbeeld van. En in 2026 zetten we de volgende stap met de start van de bouw van een tweede kindcentrum in Spanbroek. Maar we zijn er nog niet. In dit IHP kijken we ook nadrukkelijk naar de twee overige scholen die nog niet in aanmerking zijn gekomen voor (ver)nieuwbouw of renovatie. We willen ervoor zorgen dat alle kinderen, waar ze ook naar school gaan in onze gemeente, kunnen rekenen op een eigentijdse leeromgeving die aansluit bij de onderwijskundige visie van de school.

Een goede leeromgeving draagt bij aan het welzijn en de prestaties van kinderen én leerkrachten. Het is de basis waarop we bouwen aan de toekomst van onze jeugd. Met dit plan zetten we koers naar een duurzame, toekomstgerichte en evenwichtige aanpak van onze onderwijshuisvesting.

Ik wil alle betrokkenen hartelijk danken voor hun inzet en betrokkenheid bij het opstellen van dit plan. In het bijzonder wil ik Irene Gerritzen van de Mevrouwen bedanken voor haar deskundige begeleiding en zorgvuldige uitwerking van dit IHP. Samen maken we het verschil.

Robert Tesselaar
Wethouder Onderwijs
Gemeente Opmeer

1. Inleiding

1.1. Aanleiding en doelstelling IHP

Met ingang van (waarschijnlijk) januari 2026 treedt er een wetwijziging op aangaande de onderwijshuisvesting. Met deze wetgeving komt er een verplichting voor gemeenten om een Integraal Huisvestingsplan (IHP) op te stellen. In het licht van deze ontwikkelingen heeft de gemeente Opmeer besloten om in samenspraak met de schoolbesturen een IHP te gaan samenstellen.

De doelstellingen van het IHP zijn als volgt:

- Een plan opstellen voor het realiseren van toekomstbestendige en duurzame huisvesting voor onderwijsvoorzieningen.
- Gezamenlijk komen tot een integrale benadering van onderwijshuisvesting, rekening houdend met visie, demografische en maatschappelijke ontwikkelingen, ruimte en financiën.
- Oog hebben voor de leefbaarheid in dorpen en de bijdrage die behoud van scholen daarin heeft.

De gemeente Opmeer heeft de afgelopen jaren met de genomen besluiten aangaande Kindcentra in Hoogwoud en Opmeer-Spanbroek al een grote stap gezet in het verbeteren van de onderwijshuisvesting.

In voorbereiding

Kindcentrum Opmeer-Spanbroek: hierin komen 2 scholen: De Akker en de fusieschool van 't Ruimteschip en de Bonifatiusschool. Ook de kinderopvang van Berend Botje wordt gehuisvest in dit gebouw. Daarnaast vinden nog andere partners onderdak in dit multifunctionele gebouw. Dit zijn: GGD, Bibliotheek en muziekschool.
Dit gebouw wordt in 2025-2026 gebouwd.

Reeds uitgevoerd project

Kindcentrum De Wereldweide in Hoogwoud: de nieuwbouw is opgeleverd in 2024. De basisscholen Wulfram en De Adelaar en de kinderopvang van Berend Botje zijn schooljaar 2024-2025 gestart in het nieuwe gebouw.

1.2. Betrokkenen

In het voorliggend Integraal Huisvestingsplan IHP voor de gemeente Opmeer, hebben betrokken schoolbesturen en de gemeente Opmeer consensus over de afspraken en de planning.

De schoolbesturen:

Primair onderwijs

- Stichting Allure
- SKOWF (Stichting Katholiek Onderwijs West Friesland)

Gemeente Opmeer

1.3. Werkwijze en proces

Om te komen tot dit IHP hebben er verschillende bijeenkomsten en gesprekken plaatsgevonden:

- Startoverleg met gemeente en de schoolbesturen.
- Bilaterale gesprekken met de wethouder, verschillende beleidsambtenaren van onder meer wonen, sport, onderwijshuisvesting, duurzaamheid en financiën
- Bilaterale gesprekken per schoolbestuur.
- Overleg met gemeente en de schoolbesturen: kaders, visie en planning.
- Eén van de concept uitwerking met gemeente en de schoolbesturen.
- Op overeenstemming gericht overleg (OOGO) ter vaststelling.

Het Integraal Huisvestingsplan (IHP) wordt vastgesteld tijdens het Op Overeenstemming Gerichte Overleg (OOGO[1]). Tijdens het OOGO geven de schoolbesturen hun goedkeuring op het IHP. Daarna gaat het IHP voor besluitvorming door naar het College en naar de Raad.

Borging uitwerking uitgangspunten van dit IHP

Aan dit IHP wordt een ontwikkelagenda toegevoegd. De ontwikkelagenda beschrijft de onderwerpen uit het IHP die verdere uitwerking nodig hebben voor concretisering en werkafspraken.

1.4. Leeswijzer

In dit IHP worden de volgende thema's uitgewerkt:

- Het onderwijslandschap in de gemeente Opmeer.
  Geeft inzicht in de spreiding, omvang, leeftijden van de gebouwen en de leerlingenprognoses in de gemeente.
- Visie en ambitie.
  Een gezamenlijke visie op onderwijs, ontwikkeling en huisvesting van schoolbesturen, kinderopvang en gemeente.
- Kaders en uitgangpunten.
  Toelichting op de wettelijke kaders en een uitwerking van de gemeentelijke kaders.
- Financiën en meerjarenplanning:
  Toelichting op de financiële uitgangspunten en fasering van de projecten met de financiële uitwerking hiervan.
- Ontwikkelagenda: voor uitvoering en implementatie.

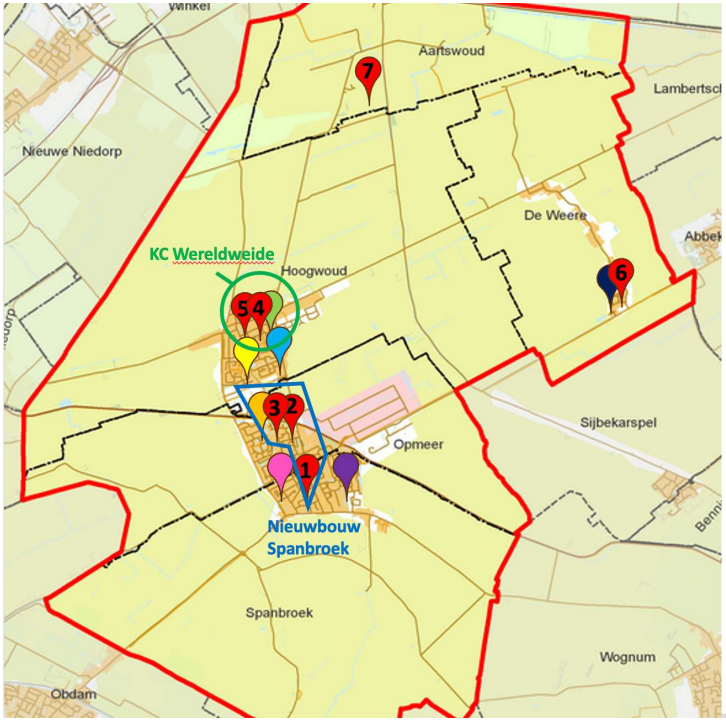
[1] Het OOGO is een formeel overleg tussen schoolbesturen en gemeente.

2. Het onderwijslandschap in Opmeer

2.1. Het onderwijslandschap in de gemeente Opmeer

De gemeente Opmeer is een relatief kleine gemeente, gekenmerkt door een tweetal grotere kernen (Opmeer, Hoogwoud en Spanbroek) en een aantal kleinere kernen (Aartswoud, De Weere, Gouwe, Wadway en Zanderven). Niet alle kernen hebben een school en in de kernen Opmeer, Spanbroek en Hoogwoud zijn en worden de scholen onder 1 dak gebracht.

In dit hoofdstuk wordt het onderwijslandschap in een aantal afbeeldingen in beeld gebracht.

1. St. Bonifatius
2. t Ruimteschip
3. De Akker
4. St. Wulfram
5. De Adelaar
6. Petrus Canisius
7. De Dubbele Punt

- Berend Botje Boerenhoeve KDV (VVE)/ BSO Opmeer (De Akkker)
- JimpyPlay KDV(peutergroep) /BSO De Weijver Hoogwoud
- Berend Botje Wereldweide KDV (VVE) /BSO Hoogwoud
- Gastouderbureau Mellebel Hoogwoud
- Berend Botje De Kikkerhoek BSO/KDV (Petrus Canisius)
- Partou Villa Piotter (BSO/KDV) Spanbroek
- BSO KidsCorner Spanbroek Mv Molenaar – Appel

gemeente opmeer

Scholen en locaties

Schoollocaties vanaf 2027: 4
Aantal scholen vanaf 2027: 6

Onderwijscapaciteit

Per 2027: **6.803 m2 bvo**

Aantal leerlingen

2025: 905

2040: 990

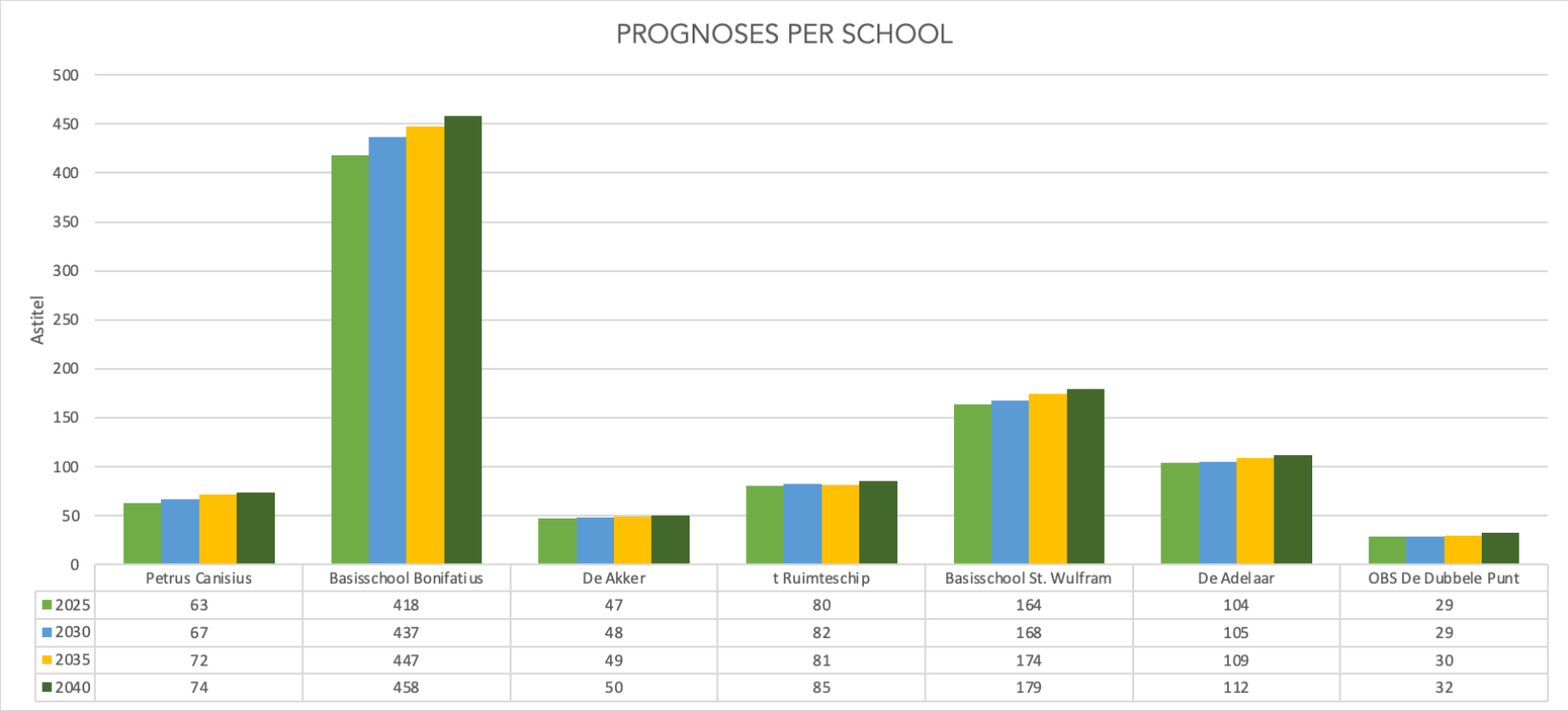
Schoolbesturen

Allure

SKO WF

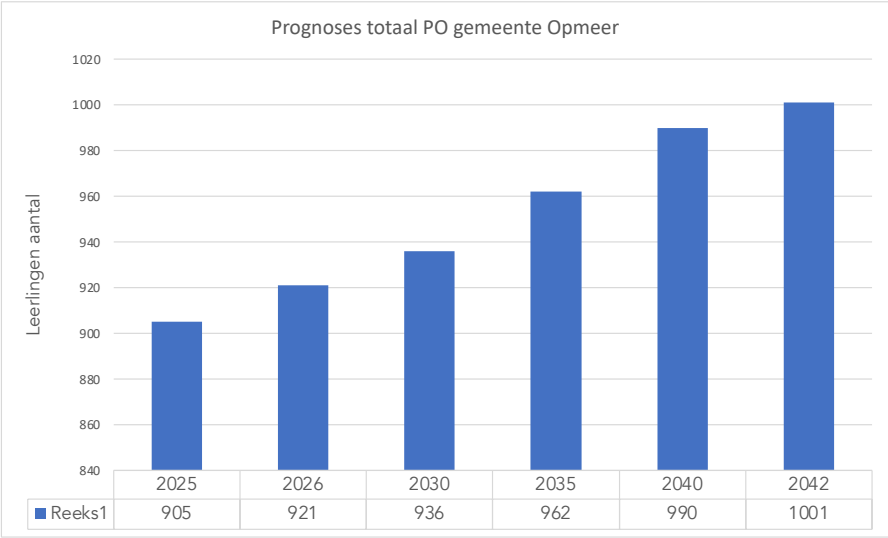
Prognoses

De leerlingenprognoses zijn in februari 2022 opgesteld door Pronexus. In deze prognoses zijn nog niet de woningbouwplannen van Hoogwoud Oost, Aartswoud of De Weere (Coalitieprogramma) meegenomen. De op dat moment vastgestelde woningbouw is uiteraard wel meegenomen. In de komende maanden worden de woningbouwplannen voor Hoogwoud-Oost verder uitgewerkt. Parallel hieraan, kunnen de prognoses worden geactualiseerd op basis van deze ontwikkelingen omtrent type en aantallen woningen. Hiermee kan verdere planvorming aangaande de toename van leerlingen worden besproken met schoolbesturen.

	Petrus Canisius	Basisschool Bonifatius	De Akker	t Ruimteschip	Basisschool St. Wulfram	De Adelaar	OBS De Dubbele Punt
2025	63	418	47	80	164	104	29
2030	67	437	48	82	168	105	29
2035	72	447	49	81	174	109	30
2040	74	458	50	85	179	112	32

We zien in de gemeente Opmeer een stijging van het aantal leerlingen in het basisonderwijs. Van 905 leerlingen in 2025 naar 1001 in 2042.

2.2. Mogelijke uitbreidingsbehoefte Kindcentrum De Wereldweide

Inmiddels is zichtbaar geworden dat de groei van het aantal leerlingen in Kindcentrum De Wereldweide leidt tot krapte in het gebouw. Daarnaast gaan de aanstaande nieuwbouwplannen in Hoogwoud-Oost invloed hebben op de groei van het aantal leerlingen in het kindcentrum. Er wordt voor gekozen om geen kleine school te bouwen in Hoogwoud-Oost maar te centreren bij het reeds bestaande Kindcentrum De Wereldweide. Hierover worden gesprekken gevoerd met de schoolbesturen om te kijken op welke wijze dit naar de toekomst uitgewerkt dient te worden.

In het huidige gebouw van De Wereldweide is op de laagbouw constructief rekening gehouden met een uitbreiding. Na onderzoek moet blijken hoeveel lokalen er constructief opgebouwd kunnen worden en hoeveel uitbreiding er nog nodig is naast de school. Bij het uitzetten van de tender ‘woningbouw vrijgekomen schoollocatie’, wordt rekening gehouden met het reserveren van een deel van de locatie ten behoeve van de benodigde uitbreiding voor De Wereldweide.

Nader onderzoek, op basis van geactualiseerde prognoses, is nodig om de uiteindelijke definitieve oplossingsrichting bepalen. Met dit onderzoek gaan de schoolbesturen en de gemeente Opmeer gezamenlijk kijken naar de meest toekomstbestendige oplossing.
Hierbij is het van belang om in het onderzoek ook oog te hebben voor:

- Aanvullende voorzieningen ten behoeve van de kinderopvang
- Logistiek, infrastructuur en veiligheid op en om de locatie
- Betreft niet alleen uitbreiding van lokalen, ook aanvullende voorzieningen voor het onderwijs.

3. Onze ambities

Dit hoofdstuk formuleert de gezamenlijke ambities die de gemeente Opmeer en de schoolbesturen uitspreken in het kader van de uitwerking van dit Integraal Huisvestingsplan.
Deze ambities hebben een relatie met reeds aanwezige beleidsdocumenten zowel lokaal als regionaal.

De gemeente Opmeer is onderdeel van het PACT Westfriesland, waarin 7 gemeenten met maatschappelijke partners (waaronder onderwijs) werken aan een sterke, zorgzame en duurzame regio.

1. LEEFBAARHEID

Leefbaarheid en het aantrekkelijk maken en laten zijn van wonen in de gemeente Opmeer is belangrijk. Dat zien we terug in verschillende beleidsstukken van de gemeente en ook van de regio waaronder PACT Westfriesland.

Scholen dragen in belangrijke mate bij aan de leefbaarheid in kleine kernen. De twee kleine kernen Aartswoud en De Weere hebben beide nog een school. Voor de beide schoolbesturen is het uitgangspunt dat deze scholen in stand blijven.

Vanuit leefbaarheid en het voorzieningenniveau in kernen wordt bij ontwikkelingen integraal gekeken naar de voorzieningen. De kansen die er liggen om onderwijsvoorzieningen breder in te zetten voor de gemeenschap worden zoveel mogelijk benut.

Tot slot wordt gestreefd naar onderwijs dat zoveel mogelijk thuis nabij kan worden gevolgd door de kinderen.

2. SAMENWERKEN AAN DOORGAANDE LEERLIJNEN

Onderwijs en opvang werken zoveel mogelijk samen aan een naadloze overgang tussen kinderopvang en onderwijs. Hierbij wordt samengewerkt aan een doorgaande leer- en ontwikkellijnen voor kinderen van 0-13 jaar.
In Opmeer zijn een drietal aanbieders voor Kinderopvang actief:

- Berend Botje
- Partou
- JimpyPlay

Voor de onderwijshuisvesting betekent dit dat we streven naar de ontwikkeling van (Integrale) Kindcentra of in ieder geval een aanbod voor peuters en Buitenschoolse opvang.

In 2020 hebben schoolbesturen en gemeente een visie op Integrale Kindcentra vastgesteld. Het zogenoemde BESEF (Beheer & Exploitatie, Samenwerking, Eigendom & Financiën) traject is een intensieve samenwerking tussen schoolbesturen, gemeente Opmeer en partners van het IKC. Onderstaand de geformuleerde visie.

Integraal KindCentrum (IKC) 3.0

Een echt Integraal Kindcentrum stelt het kind centraal, heeft één pedagogische visie en uiteindelijk ook één team, één plan en één directeur. De ambitie van de schoolbesturen is om te komen tot de ontwikkeling van een IKC 3.0. Daarbij is het doel om te komen tot:

- een belangrijke bijdrage aan de brede ontwikkeling van kinderen van 0 tot 13 jaar en ze alle kansen te geven 'het beste uit zichzelf te halen';
- optimale ondersteuning van de behoeften van het kind en gezin;
- maximale synergie tussen onderwijs en deelnemers (bibliotheekwerk, consultatiebureau, kinderopvang en muziekeducatie);
- verbinding met andere belangrijke versterkende en passende partners (bijvoorbeeld ergotherapie, wijkteam en leer-& werkbedrijf);
- continu anticiperen op (toekomstige) maatschappelijke ontwikkelingen en steeds bezien of nieuwe ontwikkelingen binnen het Integraal Kindcentrum een plek kunnen krijgen;
- integratie van activiteiten voor andere leeftijdsgroepen (bijvoorbeeld bibliotheekwerk en muziekeducatie).

3. DUURZAME EN TOEKOMSTBESTENDIGE HUISVESTING

De gezamenlijke ambitie aangaande duurzame en toekomstbestendige onderwijshuisvesting wordt met de bouw van twee nieuwe Kindcentra invulling gegeven.

Ook naar de toekomst zijn er nog twee onderwijsgebouwen toekomstbestendig te maken, de Peter Canisius in De Weere en de Dubbele Punt in Aartswoud.

Het Klimaatakkoord van Parijs en de afspraken in PACT Westfriesland vragen om het verduurzamen van deze onderwijsgebouwen.
Hierdoor ontstaat ook hier voor de kinderen en professionals een gezonde en fijne werkomgeving.

4. INCLUSIEVER ONDERWIJS

Landelijk is de Werkagenda route naar Inclusief Onderwijs 2035 verschenen. Voor de gemeente Opmeer wordt gestreefd naar waar mogelijk meer inclusiviteit in het onderwijs. Dat wil zeggen kijken naar samenwerking met andere partners rondom het kind. En ruimte in de scholen voor experts en andere professionals om in de ondersteuningsbehoefte van kinderen te kunnen voorzien. Qua huisvesting zijn hiervoor op dit moment nog geen extra middelen beschikbaar en wordt gekeken naar de mogelijkheden binnen de onderwijsmeters.

5. TAALONTWIKKELING EN ONDERWIJSKANSEN

De ambitie is om alle kinderen optimale ontwikkelkansen aan te kunnen bieden.

De taalontwikkeling is een relevant thema voor de scholen en voor de regio (onder andere door arbeidsmigranten). Hiervoor zijn regionaal afspraken gemaakt.
De schoolbesturen, de kinderopvangorganisaties en gemeente Opmeer willen in het kader van de Onderwijsachtersandenbeleid (beleidsnotitie 2023) samen optrekken in het kader van de ontwikkeling van kinderen.
Dit is onder andere vertaald in een Convenant VVE 2023.

Vanuit de gezamenlijke ambitie om kinderen zo veel mogelijk ontwikkelkansen te geven kijken schoolbesturen en kinderopvangorganisaties (Berend Botje vanuit de rol in de Voor- en Vroegschoolse Educatie) breed naar onderwijsvoorzieningen. Daar waar voorzieningen bijdragen aan de ontwikkelkansen voor kinderen wordt gekeken naar samenwerken en mogelijk samenwonen. Zoals in de kindcentra van Hoogwoud en Opmeer-Spanbroek al is gebeurd.

Door een nauwe samenwerking tussen kinderopvang, basisscholen, en waar andere organisaties wordt de ondersteuning rondom het kind georganiseerd. Dit bevordert de kansengelijkheid, zodat elk kind de beste ontwikkelingsmogelijkheden krijgt, ongeacht achtergrond of omstandigheden.

4. Kaderstelling wettelijk

4.1. Wettelijk kader

De Wet op het primair onderwijs (WPO) vormt in de gemeente Opmeer het wettelijke kader waarin de verantwoordelijkheden en verplichtingen van de gemeente en schoolbesturen zijn vastgelegd.

In dit IHP sorteren we voor op het aankomende wetsvoorstel voor 'doelmatige aanpak onderwijshuisvesting'. Het wetsvoorstel bestaat uit in ieder geval de volgende onderdelen:

- De verplichting voor het vaststellen van een integraal huisvestingplan (IHP) voor gemeenten en een meerjarenonderhoudsplan (MJOP) voor schoolbesturen.
- Het deels opheffen van het investeringsverbod in het primair onderwijs.
- Het opnemen van levensduurverlengende renovatie als voorziening in de huisvesting waarvoor de gemeente verantwoordelijk is.

Grijs gebied wettelijk kader > samenwerking

Over een aantal thema's is geen duidelijke demarcatie vastgelegd in de wet. Dit gaat onder meer over:

- De verantwoordelijkheid voor het realiseren van de toegenomen eisen ten aanzien van kwaliteit van de leeromgeving, zoals eisen ten aanzien van ventilatie, duurzaamheid, toegankelijkheid.
- Levensduur verlengende renovatie, dat bestaat nu niet in de wet.
- De verantwoordelijkheid van ingrijpende aanpassingen in het onderwijsconcept waardoor aanpassingen in de huisvesting noodzakelijk zijn.
- Een ruimtelijke vertaling geven aan de visie op doorgaande leerlijnen (ruimte voor kinderopvang) en inclusiever onderwijs (mogelijk extra ruimtebehoefte voor begeleiding en verzorging)

De nieuwe wetgeving geeft wel meer richting dan in de huidige situatie, maar het blijft van belang dat gemeente en schoolbesturen samen afspraken maken en hierin dezelfde verwachtingen hebben en taal spreken. Samenwerking en oog voor elkaars belangen zijn hierin van belang, waardoor er ook gewogen afwegingen gemaakt worden binnen de beschikbare financiële kaders. In dit IHP worden richtinggevende afspraken vastgelegd, welke per situatie op maat gemaakt kunnen worden.

De visie op onderwijshuisvesting wordt gerealiseerd binnen de gestelde kaders en uitgangspunten. Deze worden in dit hoofdstuk uitgewerkt.

Zorgplicht gemeente en instandhoudingsplicht schoolbesturen

De gemeente heeft een wettelijke verantwoordelijkheid om te zorgen voor adequate huisvesting in het Primair Onderwijs, (Voortgezet) Speciaal Onderwijs en Voortgezet Onderwijs. Dit geldt voor nieuwbouw, uitbreiding en herstel van constructiefouten. Het onderhoud en de exploitatie van de gebouwen zijn de verantwoordelijkheid van de schoolbesturen.
De verantwoordelijkheden voor onderwijshuisvesting zijn als volgt gedefinieerd[2]:

[2] https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/financiering-onderwijs/documenten/publicaties/2021/11/23/verantwoordelijkheidsverdeling-huisvesting-scholen

Schoolbesturen	Gemeente
Verantwoordelijk voor het onderhoud, aanpassingen en exploitatie van de schoolgebouwen.	*Verantwoordelijk voor voldoende en adequate onderwijshuisvesting: (vervangende) nieuwbouw en uitbreiding*
▪ Vervanging eerste inrichting ▪ Binnenonderhoud ▪ Buitenonderhoud ▪ Aanpassingen ▪ Meerjarenonderhoudsplanningen (MJOP's) ▪ Buitenruimte (afhankelijk van de situatie)/ tuinonderhoud	▪ Uitbreiding en tijdelijke huisvesting ▪ (Vervangende) nieuwbouw ▪ Eerste inrichting ▪ Herstel constructiefouten ▪ Bewegingsonderwijs (beschikbaar stellen van accommodaties) ▪ Herstel/vervanging bij bijzondere omstandigheden (brand, stormschade, diefstal, vandalisme)

4.2. Systeem financiering onderwijshuisvesting

Gemeenten ontvangen van het Rijk een uitkering uit het gemeentefonds voor onderwijshuisvesting. De hoogte van de uitkering uit het gemeentefonds wordt berekend op basis van het aantal leerlingen in de gemeente voor primair onderwijs. Deze uitkering is niet geoormerkt. Dat houdt in dat het bedrag wordt opgenomen in het gemeentefonds en de gemeenteraad als budgethouder beslist hoeveel middelen er worden vrijgemaakt voor onderwijshuisvesting om aan de wettelijke verplichting te voldoen.

Schoolbesturen ontvangen een uitkering van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW), waarbij het bedrag per school varieert op basis van factoren zoals leerlingenaantal, leerling type en type vestiging (hoofd- of nevenvestiging).

Schoolbesturen hebben beperkte mogelijkheden om te investeren in huisvesting. Voor het primair onderwijs en het speciaal onderwijs is het enkel toegestaan om te investeren in huisvesting als het aantoonbaar is dat een dergelijke investering leidt tot een betere exploitatie en dat sprake is van een passende terugverdientijd. Als een schoolbestuur beschikt over eigen private middelen is er meer ruimte voor investeren in huisvesting.

4.3. Verordening voorziening onderwijshuisvesting en IHP

De meest recente Verordening voorziening onderwijshuisvesting van de gemeente Opmeer beschrijft de regels en procedures voor onderwijshuisvesting. Deze verordening is grotendeels gebaseerd op de VNG-modelverordening voor uniformiteit.

De verordening beschrijft een formeel proces, maar mist een bredere beleidsvisie, strategisch meerjarenperspectief en overzicht van het onderwijslandschap in de gemeente Opmeer. De verordening is een instrument om op terug te vallen als gemeente en schoolbesturen er in lijn met dit IHP samen niet uitkomen.

Nadat de nieuwe wetgeving voor doelmatige onderwijshuisvesting is vastgesteld, wordt daarop de landelijke Modelverordening aangepast. Zodra de nieuwe Modelverordening is vastgesteld, gaat de gemeente de Verordening voorzieningen onderwijshuisvesting actualiseren en op maat maken. De uitgangspunten van dit IHP worden waar nodig geïntegreerd in de nieuwe verordening, zodat dat de inhoud van het IHP en de verordening niet met elkaar in conflict komen. Het actualiseren van de verordening is opgenomen in de ontwikkelagenda.

4.4. Bouwheerschap

Vanuit de wetgeving (WPO) ligt het bouwheerschap bij het schoolbestuur. Dat betekent dat zij als opdrachtgever verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van nieuwbouw, vernieuwbouw en renovatie.
De gemeente stelt na besluitvorming een budget beschikbaar dat middels een beschikking wordt verstrekt aan het schoolbestuur. In deze beschikking worden tussen gemeente en schoolbestuur afspraken gemaakt over verantwoordelijkheden, verantwoording, taken en rollen en project specifieke aandachtspunten.

Er zijn mogelijk aanleidingen waarom een schoolbestuur de taak als bouwheer niet op zich kan of wil nemen. Denk daarbij aan bijvoorbeeld het ontbreken van expertise of omdat het om een complexe bouwopgave gaat, zoals bij meerdere partners onder één dak.

4.5. Eigendom onderwijshuisvesting

De schoolbesturen en gemeente hebben beide verantwoordelijkheden voor de onderwijshuisvesting. De verdeling van de verantwoordelijkheden is mede afhankelijk van de eigendomssituatie. In de onderwijshuisvesting is er juridisch eigendom en economisch eigendom/economisch claimrecht[3].

Het juridisch eigendom van het schoolgebouw kan op verschillende manieren georganiseerd worden.

- In principe ligt het juridisch eigendom bij het schoolbestuur. Dit geldt voor solitaire schoolgebouwen en kindcentra. Het schoolbestuur is verantwoordelijk voor het onderhoud, beheer en exploitatie.
- Schoolbesturen kunnen afzien van het juridisch eigendom. Dat is gebruikelijk wanneer er naast kinderopvang ook andere partners in één gebouw worden gehuisvest, zoals bij (I)KC's, Brede Scholen en MFA's. Dan kan het juridisch eigendom overgedragen worden aan de gemeente (of een derde) en worden er afspraken gemaakt over het onderhoud, het beheer en de exploitatie van het gebouw. Deze afspraken worden vastgelegd in een beheer- en exploitatieovereenkomst.
- Het economisch claimrecht blijft te allen tijde bij de gemeente en is geregeld in artikel 110 WPO en 108 WEC. Dat houdt in dat wanneer een schoolbestuur een gebouw niet meer gebruikt voor het onderwijs dan geeft zij de grond en het gebouw 'om niet' terug aan de gemeente.

Eigendomssituatie van percelen onderwijshuisvesting

In de regel blijft de gemeente eigenaar van de grond. Soms is bij de overdracht van juridisch eigendom van het schoolgebouw ook de grond overgedragen aan het schoolbestuur. Als het schoolgebouw niet meer wordt gebruikt, wordt ook de grond om niet teruggegeven aan de gemeente.

4.6. Didam-arrest

Sinds november 2021 is het Didam Arrest van kracht. Hierover is veel jurisprudentie en juridisch onderzoek gedaan aangaande de betekenis voor onderwijsgebouwen en de relatie met Kinderopvang. Indien een gemeente juridisch eigenaar is van een schoolgebouw, moet bij het verhuren van een deel van het gebouw aan een commerciële partij, zoals een kinderopvang, rekening gehouden worden met het Didam-arrest. Alle partijen die mogelijk geïnteresseerd zijn, moeten gelijke kansen krijgen via een selectieprocedure.

Er is echter twee uitzonderingen op deze regel:

- Als er op basis van rechtmatige (objectieve, toetsbare en redelijke) criteria kan worden aangetoond dat slechts één serieuze gegadigde in aanmerking komt, dan is een selectieprocedure niet verplicht.
- In het geval dat het schoolbestuur het juridisch eigendom heeft, is het Didam-arrest niet van toepassing en kan het schoolbestuur rechtstreeks een huurovereenkomst sluiten.

[3] Juridisch versus economisch eigendom | Sdu

Het is raadzaam om per project de regels die gelden te toetsen aan de afspraken die gemaakt worden. Voor bestaande afspraken geldt dat deze gedoogd worden en kunnen blijven bestaan.

4.7. Opheffingsnorm en stichtingsnorm

In het onderwijs wordt gerekend met normen voor het stichten en opheffen van scholen. De norm is gebaseerd op het aantal inwoners en de leerlingendichtheid. De gemeente Opmeer kent 2 opheffingsnormen. Dit wordt ook instandhoudingsnorm genoemd.

Opheffingsnorm/ instandhoudingsnorm

Vanuit het Rijk worden normen bepaald voor de instandhouding en opheffing van scholen. Hiervoor zijn zowel gemeentelijke als landelijke normen bepaald.
De landelijke opheffingsnorm staat op 23 leerlingen. Als een school 3 jaar op rij onder deze norm komt verliest het schoolbestuur de bekostiging voor deze school. Er zijn echter wel uitzonderingsbepalingen opgenomen in de Wet op Primair Onderwijs (WPO). Een schoolbestuur kan namelijk gebruik maken van de regeling gemiddelde schoolgrootte en zo voor bekostiging in aanmerking blijven komen.
Als een school boven deze landelijke opheffingsnorm blijft is het aan het schoolbestuur om een school al dan niet in stand te houden.

Gemeenten met veel kleine kernen kennen een gesplitste opheffingsnorm. Hierbij kiest het gemeentebestuur in samenspraak met de schoolbesturen om onderscheid te maken tussen twee delen van de gemeente. Dat houdt in dat voor kleine kernen een lagere gemeentelijke opheffingsnorm wordt ingesteld.

De gemeente Opmeer kent gesplitste opheffingsnormen, vastgelegd tot 2028:

- Aartswoud 32 leerlingen
- Overig 66 leerlingen

Een aantal scholen liggen onder of rondom de opheffingsnorm met het aantal leerlingen. Dit zijn De Akker in Hoogwoud, De Dubbele Punt in Aartswoud en de Petrus Canisius in De Weere in sommige jaren.

Schoolbesturen en de gemeente Opmeer zien vanuit de visie op leefbaarheid in de kleine kernen nog geen reden om de betreffende scholen op te heffen.

Stichtingsnorm

De gemeente Opmeer heeft 1 stichtingsnorm:

- 200 leerlingen

Bij het stichten van een nieuwe school geldt dat de stichtingsnorm binnen 8 jaar gehaald moet worden.

5. Ambities vertalen naar afspraken

5.1. Opgroeien en ontwikkelen

Doorgaande leerlijnen

De ondersteuning voor leren en ontwikkelen wordt rondom het kind georganiseerd. (Integrale) Kindcentra zijn een middel om de algemene ontwikkeling en kansengelijkheid te bevorderen voor kinderen van 0-13 jaar. Kinderopvang en primair onderwijs werken nauw samen aan een doorgaande leerlijn vanuit dezelfde visie en pedagogisch klimaat. Door een duidelijke gezamenlijke visie te formuleren wordt de samenwerking inhoud gegeven en bevorderd.

Het is ook mogelijk om vanuit een netwerk samen te werken aan doorgaande leerlijnen en kansengelijkheid.

VVE-beleid (voorschoolse en Vroegschoolse educatie)

De gemeente heeft een wettelijke zorgplicht voor Voor- Vroegschoolse Educatie (VVE). Kinderopvangorganisaties zijn verantwoordelijk voor het VVE-aanbod; de gemeente subsidieert de kindplaatsen voor kinderen met een (dreigende) (taal)achterstand. Het consultatiebureau geeft het kind een indicatie voor VVE. Deze procedure en uitvoering heeft gemeente in samenwerking met de kinderopvang en schoolbesturen vastgelegd in het " Convenant Voor- en Vroegschoolse Educatie 2023.
Het doel van dit Concenant is om afspraken te maken aangaande kwaliteit, bereik en samenwerking met betrekking tot de VVE.
Hiermee willen de partners zorgdragen dat de doorgaande leerlijn van voorschoolse voorzieningen naar groep 1-2 een betere startpositie oplevert. Om zo mogelijke achterstanden tijdig te signaleren en bestrijden.

De gemeente investeert in het versterken van de samenwerking tussen onderwijs en opvang. Dit wordt ook inhoudelijk omschreven in de Nota Achterstandenbeleid gemeente Opmeer 2023.
Het biedt aantoonbaar meerwaarde wanneer VVE-locaties onder één dak bij een basisschool zijn gehuisvest.
Berend Botje is de aanbieder van VVE in de gemeente Opmeer.

Wat spreken we af:

- *Bij nieuwbouw wordt gedacht vanuit een (Integraal) Kindcentrum uitgangspunt.*
- *Bij de Kindcentra Hoogwoud en Opmeer-Spanbroek is de kinderopvangorganisatie eigenaar van hun gebouwdeel.*
- *Bij groei van de school wordt met opvangorganisatie, gemeente en schoolbestuur gekeken naar een passende oplossing zodat een kinderopvang organisatie niet zomaar uit het gebouw geduwd wordt. Vanuit de gezamenlijke visie op IKC is dat geen wenselijke situatie.*
- *Bij bestaande bouw is het streven te komen tot een Kindcentrum. Indien het bestaande gebouw leegstand heeft, wordt verhuur aan een kinderopvangorganisatie mogelijk. Voorlopig blijft de huurprijs maatwerk in bestaande voorzieningen. Vooral in de kleine kernen Aartswoud en De Weere blijft het dan mogelijk om een aanbod te kunnen doen.*

Passend onderwijs en inclusief onderwijs

De overheid is nieuwe wetgeving aan het ontwikkelen en streeft daarbij naar inclusief onderwijs per 2035. De ambitie is dat zo veel mogelijk kinderen, ongeacht ondersteuningsbehoefte naar school kunnen in hun eigen buurt.

De invoering van passend onderwijs in 2014 is een belangrijke stap in de richting van inclusief onderwijs en is gericht op het geven van onderwijs dat

aansluit bij de specifieke behoeften van leerlingen. Het uitgangspunt is dat elk kind recht heeft op een passende plek in de buurt, zodat elk kind opgroeit met gelijke kansen en leerlingen niet onnodig worden buitengesloten. Daarbij is het devies: regulier als het kan, speciaal als het moet. Passend onderwijs moet ervoor zorgen dat elk kind het beste uit zichzelf haalt. Scholen bieden daarom extra hulp aan leerlingen die dit nodig hebben, zoals kinderen met leer- of gedragsproblemen.

Inclusief onderwijs gaat verder dan passend onderwijs en streeft naar zo veel mogelijk inclusie, ongeacht een fysieke of mentale beperking. Doelstelling is dat kinderen en jongeren optimaal kunnen ontwikkelen en daar kan samen leren met leeftijdsgenoten in de buurt bij horen. Die mogelijkheden moeten beschikbaar zijn voor leerlingen waar dit passend bij is.

Scholen dienen de leerlingen met extra ondersteuningsbehoefte dan ook een passende plek te bieden binnen de school. Dit vraagt van schoolgebouwen flexibiliteit in voorzieningen, zoals gespreksruimte, lesruimten, toegankelijkheid en eventueel specifieke inventaris.

De eventuele extra ruimtevraag die ontstaat vanuit Passend Onderwijs dan wel Inclusief Onderwijs is nog niet vastgelegd in de Verordening of andere wetgeving aangaande huisvesting.
De ontwikkeling van inclusief onderwijs is nog volop in beweging en daar wordt aan verschillende tafels aan gewerkt, denk hierbij aan landelijke wetgeving, bekostigingssystematiek, huisvesting, en samenwerking met zorg- en welzijnsorganisaties.

Wat spreken we af:

- *Flexibiliteit in de onderwijsgebouwen is onderdeel van het proces om te komen tot nieuwbouw of vernieuwbouw.*

- *Daar waar mogelijk wordt ingestoken op gebouwen die qua toegankelijkheid en gebruik ruimte bieden voor alle leerlingen.*

5.2. Duurzaamheid

De gemeente Opmeer sluit in haar beleid aan bij de afspraken zoals deze in PACT Westfriesland worden afgesproken. Dit loopt voor op de afspraken het Klimaatakkoord van Parijs (2015). Dat betekent dat de gemeente Opmeer in 2040 energie- en klimaat neutraal wil zijn en in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust.

Dit vraagt om toekomstbestendige keuzes bij de aanpak van het maatschappelijk vastgoed, waar ook scholen onder vallen. Projecten moeten dan ook toekomstbestendig worden aangepakt.

Wat spreken we af:

- *Wetgeving geeft op dit moment aan Bijna Energie Neutraal gebouw (BENG), dat is het minimale uitgangspunt bij nieuwbouw en het streven bij levensduurverlengende renovatie van bestaande schoolgebouwen.*

- *De ambitie wordt uitgesproken om te gaan voor Energie Neutraal Gebouw (ENG) bij nieuwbouw. Netcongestie is hierbij een belemmerende factor.*

- *Minimaal BENG en voorbereid op de transitie naar energieneutraal (ENGgereed), en aardgasvrij.*

- *Qua sloop wordt er gekozen voor circulair slopen in projecten.*

- *Bij (ver)nieuwbouw dan wel levensduur verlengende renovatie wordt gekeken welke circulaire mogelijkheden er bestaan binnen het beschikbare budget.*

- *Oog hebben voor het exploitatie kostenverhogende effect van duurzaamheidsmaatregelen.*

Netcongestie

De netcongestie in de regio kan op dit moment een beperkende factor zijn bij het verduurzamen van de onderwijsgebouwen.

Bij het aardgasvrij maken en daarbij het elektrificeren van de huisvesting (levensduurverlengende renovatie en (ver)nieuwbouw) kan de uitvoering belemmerd worden door de netcongestie. Er zijn een aantal beheersmaatregelen om het net optimaal te benutten, waarbij elke locatie vraagt om maatwerk. Om die reden is het van belang om al in de haalbaarheid- en initiatiefase een maatwerkplan te op te stellen en de risico's tijdig in beeld te hebben. Onderdeel van dit plan kunnen zijn:

- Energie-efficiënt ontwerp, volgens de ontwerprichtlijnen van 'passief bouwen'.
- Zorg voor een lokaal efficiënt energienetwerk, denk hierbij aan warmte- en koudeopslag op locatie, een warmtepomp en zonnepanelen.
- Overweeg energieopslag op locatie, zoals een zoutbatterij.
- Onderzoek of energie-uitwisseling mogelijk is met nabijgelegen panden.

Doelstelling is om binnen de wettelijke en financiële kaders een gezond en toekomstbestendig gebouw te realiseren.

5.3. Onderwijshuisvesting

Kwaliteit onderwijsgebouwen

Onderzoek[4] heeft uitgewezen dat 80% van de schoolgebouwen in Nederland niet voldoet aan de kwaliteitseisen zoals deze gelden voor duurzame voorzieningen en een gezonde leeromgeving. De hoge leeftijd van veel onderwijsgebouwen is daar ook debet aan.

Wat spreken we af:

- *Het basisreferentieniveau van het Kwaliteitskader Ruimte OK is uitgangspunt voor (ver)nieuwbouw.*

- *Bij het levensduurverlengend renoveren of het upgraden van een onderwijs gebouw wordt middels een businesscase gekeken op welke wijze de duurzaamheid en ook kwaliteit van binnenklimaat verbeterd kan worden. Op dit moment zijn hiervoor ook landelijke subsidies (DUMAVA) beschikbaar.*

- *Voor een gezond binnenklimaat wordt afgesproken dat het uitgangspunt een gemiddeld Frisse Scholen klasse B geldt.*

Gebruiksperiode en afstoten van een gebouw

Schoolbesturen zijn als juridisch eigenaar van het gebouw verplicht om de schoolgebouwen deugdelijk te onderhouden. Wanneer het onderwijs een gebouw niet meer gebruikt, dan wordt het gebouw teruggegeven aan de gemeente. Het is belangrijk dat er tijdig concrete afspraken worden gemaakt tussen het schoolbestuur en de gemeente over de overdracht van het gebouw.

Wat spreken we af:

- *Schoolbesturen onderhouden de schoolgebouwen vanuit het principe goed huismeesterschap.*

- *Het toekomstperspectief van een gebouw is bepalend voor de afspraken die gemeente en schoolbesturen maken aangaande de laatste jaren dat onderwijs gebruikt maakt van een schoolgebouw. Variatie die er zijn:*
  - De leeftijd van het gebouw, Bijlage F van de NEN 2767 geeft hier richtlijnen voor.
  - Beoogde functie van het gebouw: onderwijs of een andere functie.

[4] sectorale_routekaart_po-raad_vo-raad_vng.pdf (poraad.nl)

- Wel/ niet slopen na gebruiksperiode door de school.

Capaciteit onderwijsgebouwen

De capaciteit van de onderwijsgebouwen moet passend zijn voor het aantal leerlingen volgens inschrijving nu of prognoses op de langere termijn.
De keuze van een schoolbestuur kan zijn om een te groot onderwijsgebouw volledig te blijven gebruiken. De meerkosten voor dit gebruik zijn dan voor het schoolbestuur.

Wanneer de capaciteit van een school kleiner is dan nodig zou zijn op basis van het aantal leerlingen, dan zijn de volgende mogelijkheden aan de orde:

- De gemeente verwijst naar een ander schoolgebouw in de omgeving, passend bij de afstandsafspraken uit de Verordening. Waarbij het uitgangspunt is dat dit met minimaal twee groepen gebeurt.
- Uitbreiding gebouw, tijdelijk of permanent.

Wanneer de capaciteit van een schoolgebouw te groot is voor het aantal leerlingen dan zijn de volgende mogelijkheden aan de orde:

- Onttrekken aan de onderwijsbestemming. Dit vindt plaats in overleg tussen gemeente en schoolbestuur.
- Behouden van de bestaande capaciteit, exploitatie is voor rekening van het schoolbestuur.
- Slopen van de overcapaciteit indien daarvoor mogelijkheden zijn.

Bouwheerovereenkomst

Indien een schoolbestuur als bouwheer optreedt bij upgrade, levensduurverlengende renovatie

Indien een schoolbestuur als bouwheer optreedt bij een upgrade, levensduurverlengende renovatie dan wel (ver)nieuwbouw, worden de afspraken vastgelegd. Gemeente en schoolbestuur stellen hiervoor een bouwheerovereenkomst op.

Wat spreken we af:

- *De bouwheerovereenkomst legt in ieder geval de volgende afspraken vast:*
  - Bouwheerschap
  - Financiële afspraken en verantwoording
  - Afspraken omtrent de projectorganisatie
  - Projectkaders
  - Aanbestedingsvorm

Buitenruimte

De buitenruimte van een school is net zo belangrijk als het schoolgebouw zelf. Voor toekomstbestendige leer- en ontwikkelomgevingen wordt er aandacht besteed aan het groen en beweegvriendelijk inrichten van de schoolpleinen. Uitgangspunten voor schoolpleinen zijn:

- Ruimte voor gevarieerde speel- en leeractiviteiten.
- Ruimte voor ontspanning.
- Klimaat adaptieve elementen, zoals waterretentie en hittereductie.
- Toegankelijk, ook voor leerlingen met een beperking.

De gemeente Opmeer ontwikkelt een visie op Bewegen, Ontmoeten, Sporten en Spelen (BOSS). Daarin wordt ook het belang van ruimte voor spelen meegenomen.

Per schoollocatie is er voldoende buitenspeelruimte, volgens het kwaliteitskader van Ruimte OK: 5 m2 per kind, tenzij dat bijvoorbeeld vanwege ruimtegebrek niet haalbaar is. Dan wordt er teruggevallen op de verordening met een minimum van 3 m2 per kind met een maximum van 600 m2. Ook wordt er nagedacht over meervoudig gebruik van de ruimte voor het creëren van extra ruimte. Een voorbeeld hiervan zijn kiss&ride parkeerplaatsen die tussen breng- en ophaaltijden worden gebruikt als atletiekbaan en voor balspelen.

Het schoolbestuur en, indien van toepassing, de kinderopvangpartner zijn verantwoordelijk voor een passend ontwerp en de inrichting van de buitenruimte.

Een schoolplein in de gemeente Opmeer is in principe niet openbaar.

Het budget voor de investeringen voor onderwijshuisvesting is gebaseerd op een sober uitgevoerd schoolplein. Daarom is het van belang dat de financiering van de buitenruimte al tijdens het ontwerpproces een plek krijgt in de begroting. Het kan betekenen dat er extra middelen worden aangetrokken voor de buitenruimte via subsidies en andere alternatieve aanvullende financieringen.

Wat spreken we af:

- *We hanteren indien mogelijk de Ruimte OK norm van 5 m2 per kind. Indien dat niet haalbaar is dan wordt de norm uit de Verordening als minimale ondergrens gehanteerd.*

Bewegingsonderwijs en sportaccommodaties

Iedere gemeente is verplicht om te voorzien in accommodaties voor het bewegingsonderwijs. Voor het Primair onderwijs is dit vastgelegd in artikel 117 WPO. Dit bedraagt 1,5 uur per week per groep voor groep 3 tot en met groep 8. De kleuters maken, in principe, gebruik van het speellokaal op school. Voor het speciaal (voortgezet) onderwijs worden voor het aantal uren bewegingsonderwijs afspraken op maat gemaakt.

Voor het onderwijs is het vanzelfsprekend van meerwaarde wanneer een sportvoorziening op locatie is. Binnen de gemeente Opmeer is dat voor alle scholen gerealiseerd. In Kindcentrum De Wereldweide in Hoogwoud is de oude gymzaal, die ertegen aanstaat, esthetisch aangepast aan het kindcentrum.

5.4. Communicatie, rollen en verantwoordelijkheden

OOGO

Minimaal één keer per jaar spreken gemeente, schoolbesturen en kinderopvang elkaar over de onderwijshuisvesting in het Op Overeenstemming Gericht Overleg (OOGO).
De gemeente is bestuurlijk vertegenwoordigd door de wethouder onderwijs en ambtelijk door de beleidsadviseur onderwijshuisvesting. De schoolbesturen zijn bestuurlijk vertegenwoordigd, aangevuld met de huisvestingsdeskundigen.

Tijdens het overleg worden ten minste de volgende locatie overstijgende onderwerpen besproken voor onderwijshuisvesting:

- Ontwikkelingen onderwijshuisvesting.
  - Wet- en regelgeving, gemeentelijk, schoolbesturen.
  - Informeren over lopende projecten.
- Huisvestingsaanvragen Reflectie op voortgang uitvoering IHP
  - Leerlingentelling en prognoses.
  - Financiën.
    - Ontwikkelagenda.
    - Doorkijk volgend kalenderjaar.
  - Informeren voortgang uitvoering IHP.
    - Communicatie en participatie.
    - College en raad.

Programmatische aanpak

Met de programmatische aanpak maken schoolbesturen en gemeenten afspraken met elkaar om beter samen te werken voor het realiseren van nieuw en vernieuwde schoolgebouwen. Het is aan te raden om aan te sluiten bij het landelijke programma onderwijshuisvesting (POHV)[5].
Dit kan op verschillende manieren:

- Standaardiseren van bepaalde producten, zoals een draaiboek/ afsprakenbrief voor het vastleggen van verwachtingen, rollen en

[5] www.pohv.nl

verantwoordelijkheden, een technisch programma van eisen en een TCO-model voor het in beeld brengen van investeringslasten en exploitatielasten.
- Standaardiseren van de marktbenadering/ aanbesteding.
- Standaardiseren van contracten voor onderhouds- en gebruiksfase.
- Samenvoegen van meerdere projecten in een mandje voor een aanbesteding van een architect, bouwteam, consortium of aannemer.

De programmatische aanpak is landelijk in ontwikkeling. Er worden standaarddocumenten vanuit het programma POHV beschikbaar gesteld.

Maatwerk

De afspraken zoals in dit IHP zijn vastgelegd zijn kaderstellend. Het kan zijn dat maatwerk noodzakelijk is. Bij maatwerk wordt er een brede belangenafweging gemaakt, altijd met een toekomstbestendig perspectief.

Dat kan zijn in de kernen Aartswoud en De Weere waar mogelijk nog andere ontwikkelingen spelen die toekomstbestendigere keuzes betreffen.

Door de schoolbesturen zijn businesscases gemaakt voor de kernen Aartswoud en De Weere. Deze worden meegenomen in de keuzes verderop in dit document.

Actualiseren van IHP

Omdat dit IHP betrekking heeft op een periode van 16 jaar (van 2025 tot 2040), is tussentijdse actualisatie noodzakelijk. Dit betreft onder andere het monitoren van maatschappelijke ontwikkelingen, woningbouwontwikkelingen, veranderingen in de bevolkingssamenstelling, prijspeil voor de investeringskosten en ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid.

Het actualiseren van het IHP is een continue cyclus met terugkerende thema's:
- Elk jaar, tijdens het OOGO, worden de projecten voor het volgende jaar geactualiseerd. Bij deze projecten worden de prognoses en financiën getoetst en waar nodig aangepast.
- Elke 4 jaar vindt er een actualisatie van het IHP plaats. Hierbij worden visie, prognoses, financiën, begrotingsbedragen en de planning uitgewerkt.
- Iedere 4 jaar vindt bij actualisatie van het IHP ook de actualisatie van de prognoses plaats. Hierop kunnen de volgende uitzondering ontstaan waardoor eerdere actualisatie aan de orde is:
  - Vastgestelde woningbouwplannen, die effect hebben op het aantal kinderen dat in een gebied woont of geboren wordt.
  - Planvorming voor een school vraagt om actuele prognosecijfers zodat het project op basis hiervan passende uitgangspunten krijgt.

Aanpassingen in het IHP worden bij het College ter goedkeuring voorgelegd.

6. Financiën en meerjarenplanning

6.1. Afspraken algemeen

Reservering financiën

Met dit IHP wordt er een indicatie gegeven voor de verwachte investering (incl. BTW) voor de komende 16 jaar. De gevolgen voor de jaarlijkse kapitaallasten worden op basis van deze investeringsraming in kaart gebracht. Bij het vaststellen van dit IHP stemt de Raad in met het reserveren van middelen voor de uitvoering van het IHP voor een periode van 16 jaar. Dit zijn de investeringskosten en 5% voor bijkomende kosten en post onvoorzien. In een jaarlijkse indexering wordt conform gemeentelijke procedures voorzien.

Borging continuïteit

Ten behoeve van de borging van de afspraken in dit IHP wordt het principe 'jaartje af, jaartje op' gehanteerd. Dat wil zeggen dat de meerjarenbegroting van de gemeente Opmeer ieder jaar wordt aangevuld met de (geïndexeerde) investeringsbedragen zoals deze zijn opgenomen in dit IHP.

Verantwoordelijkheid extra meters

Bij vervangende nieuwbouw of vernieuwbouw is de gemeente verantwoordelijk voor de investering op basis van de normatieve ruimtebehoefte. De schoolbesturen kunnen eventueel aanvullend investeren in kwaliteit binnen de geldende wet- en regelgeving.
In de nieuwe Verordening valt ook een levensduurverlengende renovatie onder de verantwoordelijkheid van een gemeente.

Wanneer bij (ver)nieuwbouw of levensduurverlengend renoveren de normatieve ruimtebehoefte lager ligt dan de werkelijke oppervlakte van de bestaande school is het aan de school zelf om eventuele extra m² binnen de bestaande huisvesting te bekostigen om op het gewenste kwaliteitsniveau te komen of om de middelen te verdelen over het totaal aantal vierkante meters.

Kaderstellend budget en verstrekking budget

Het budget dat de gemeente beschikbaar stelt is in principe kaderstellend.

- Van de bouwheer wordt verwacht om effectief met de beschikbare middelen om te gaan en gedegen te begroten.
- De gemeente draagt het risico van onvermijdelijke budgetoverschrijdingen.
  - Extra budget voor een project kan consequenties hebben voor de planning van de daaropvolgende projecten in het IHP.
- 2 jaar voor de geplande start uitvoering ontvangt de bouwheer het voorbereidingskrediet. Dat is 8% van de investeringskosten.
  - De overige 92% wordt beschikbaar gesteld in delen. De wijze van deze verdeling wordt vastgelegd in de beschikking en is mede afhankelijk van de aanbestedingsvorm

6.2. Uitgangspunten financieel

Normbedragen VNG

Ieder najaar komen er vanuit de VNG geïndexeerde normbedragen voo de onderwijshuisvesting. Dit zouden kengetallen moeten zijn waarvoor onderwijsgebouwen gerealiseerd kunnen worden. We weten echter al lange tijd dat deze bedragen ruim onder de werkelijke marktprijzen liggen.

Ruimte OK is een organisatie die ook kengetallen publiceert. Daarvoor schakelen zijn een kostendeskundig bureau in, die de werkelijke kosten in de markt (aangaande aanbestedingen, duurzaamheidseisen en werkelijke stichtingskosten) in beeld brengt. De VNG-cijfers worden gebaseerd op CBS cijfers, van de CBS-cijfers is algemeen bekend dat deze gekoppeld zijn aan de woningbouwopgave en niet aansluiten bij de actualiteit. Derhalve hanteren wij in dit document de cijfers zoals deze door Ruimte OK in jaarlijks worden gepubliceerd.

Investeringsbedragen per m²

Investeringskosten zijn alle kosten voor de bouw, directiekosten en bijkomende kosten zoals honoraria voor architect en adviseurs, onvoorzien, leges en nutsvoorzieningen. De investeringskosten per vierkante meter zijn gebaseerd op het Kwaliteitskader voor toekomstbestendige onderwijshuisvesting, bijlage D6. Deze bedragen zijn gebaseerd op een benchmark van meerdere recent opgeleverde projecten, en hebben betrekking op de investering voor volledige nieuwbouw of vernieuwbouw. Prijspeil is januari 2025, op basis van de BDB-kostenindex.

Maatregel	€ per m2/ bvo	Afschrijvingstermijn
Nieuwbouw ENG	€ 3.779,-	50 jaar
Nieuwbouw BENG	€ 3.729,-	50 jaar
Vernieuwbouw (100% van nieuwbouw) BENG	€ 3.729,-	40/50 jaar
Levensduurverlengende renovatie* (65% van nieuwbouw)	€ 2.456,-	25 jaar
Upgrade (25% van nieuwbouwbudget)*	€ 945,-	10 jaar

In dit document is geen indexering doorgevoerd in de financiële planning. Dit volgt bij de financiële uitwerking van de gemeentelijke begroting.

Vergoeding per project - investeringskosten

De vergoeding per project wordt bepaald door de normatieve ruimtebehoefte te vermenigvuldigen met de dan geldende investeringskosten per normatieve vierkante meter.

De normatieve ruimtebehoefte in dit IHP is gebaseerd op de leerlingenprognoses van februari 2022, uitgevoerd door Pronexus.

Uitgangspunt is gebaseerd op de gemiddelde ruimtebehoefte voor de komende 15 jaar.

Bij aanvang van een nieuwbouw- of renovatieproject wordt de normatieve ruimtebehoefte getoetst.

- Kloppen de geprognotiseerde aantallen leerlingen waarop de normatieve ruimtebehoefte is gebaseerd met de werkelijke aantallen en de groei-/krimp verwachtingen? Wanneer dat afwijkt, wordt dit onderzocht en worden eventuele gevolgen voor de ruimtebehoefte in kaart gebracht.
-

Vervolgens wordt waar nodig de financiële raming herijkt aan de hand van de eventueel aangepaste ruimtebehoefte en de dan geldende bedragen voor de investeringskosten per m². Dit leidt tot een businesscase op basis waarvan de besluiten worden genomen over de werkelijke investeringsbedragen.

Het bedrag per vierkante meter is afhankelijk van de gekozen maatregel ((ver)nieuwbouw, levensduurverlengende renovatie of een upgrade).

De indexering van de investeringskosten per vierkante meter gebeurt jaarlijks aan de hand van de BDB-index7. In de financiële meerjarenplanning wordt aangesloten bij de gemeentelijke begrotingssystematiek en wordt er geen rekening gehouden indexaties; werkelijke prijsstijgingen worden meegenomen bij de actualisatie van het IHP.

Kapitaallasten

Vanaf het jaar nadat het schoolgebouw in gebruik is genomen, schrijft de gemeente af op de kapitaallasten. Dat is de jaarlijkse aflossing en rente.

[6] Kwaliteitskader_Huisvesting_juni_2024.pdf

[7] www.bdb.nl

De bijkomende kosten zijn geen onderdeel van de kapitaallasten. Deze worden in het eerste volledige jaar van het gebruik van het vernieuwde schoolgebouw opgenomen.

Bijkomende kosten

Bijkomende kosten zijn alle kosten die wél bij de projectkosten horen, maar **geen onderdeel** zijn van de **investeringskosten**. Deze bijkomende kosten vallen dan ook buiten de scope van het IHP en worden in één keer afgeschreven.

Het is echter wel noodzakelijk voor de gemeentelijke begroting om rekening te houden met de bijkomende kosten. Hierbij wordt gerekend met gemiddeld 5% bijkomende kosten per project. Daarin zitten, afhankelijk van het project:

- Tijdelijke huisvesting.
- Sloop van gebouwen.
- Bouwrijp maken.
- Aankoop grond.
- Verhuiskosten.
- Bij uitbreiding: extra inrichting.
- Extra onderzoeken, zoals asbestsanering, archeologische vondsten, bodemverontreiniging, paalfundering.
- Gemeentelijke plan- en apparaatskosten.
- Kosten onvoorzien.

NB. Kosten voor bredere voorzieningen, zoals kinderopvang en een accommodatie voor bewegingsonderwijs zijn niet meegenomen in de bepaling van de investeringskosten en de bijkomende kosten, maar kunnen uiteraard wel onderdeel zijn van de opgave.

Er zijn verschillende maatregelen die kunnen bijdragen aan het verbeteren van de kwaliteit van de huisvesting.

Maatregel	Beschrijving	Afschrijvingstermijn
Nieuwbouw	(Vervangende) nieuwbouw op dezelfde of een andere locatie.	50 jaar
Vernieuwbouw	Grotendeels behoud van de draagstructuur; overige bouw- en installatiedelen volledig vernieuwd, technisch en functioneel.	40/50 jaar Casusafhankelijk
Levensduurverlengende renovatie	Behoud van gebouw. Vervangen van installaties en verbeteren van functionaliteit.	25 jaar
Upgrade	Behoud van het gebouw. Vervangen van installaties en andere beperkte ingrepen ter verbetering van het onderwijs- en werkklimaat.	10 jaar

6.3. Uitgangspunten financiële planning

In deze paragraaf worden de uitgangspunten voor de investeringen voor de projecten voor onderwijshuisvesting beschreven en uitgewerkt naar een uitvoeringsplanning.

Financiële uitgangspunten investering

- **Prijspeil:** januari 2025
- **Indexatie:** BDB-index
- **Afschrijven:** Lineair
- **Rente:** nader te bepalen % (gemeentelijke rekenrente)
- **Kwaliteit huisvesting:** Kwaliteitskader RuimteOK; BENGplus[8]
- **Binnenklimaat:** Gemiddeld Klasse B - PvE Frisse scholen
- **BTW:** Alle bedragen zijn inclusief BTW

6.4. Planning en prioritering

Voor Kindcentrum De Wereldweide is het op dit moment, zonder vastgestelde woningbouwplannen, nog niet mogelijk om een mogelijke uitbreiding voor de lange termijn in omvang te bepalen. We gaan uit van een aanname van een uitbreidingsbehoefte van ca. 460 m^2 bvo.
De uitkomsten van de woningbouwplannen en de geactualiseerde prognoses kunnen leiden tot een aanvullende vraag voor een investeringskrediet.

In de gemeente Opmeer staan nog 2 oude schoolgebouwen op de nominatie voor maatregelen. Dat betreft:
Petrus Canisius in De Weere | bouwjaar 1927
Dubbele Punt in Aartswoud | bouwjaar 1982

Om tot een passende fasering te komen, zijn de schoolgebouwen in overleg met de schoolbesturen en het bespreken van de businesscases geprioriteerd op basis van de volgende uitgangspunten:

- Wettelijke zorgplicht voor voldoende capaciteit: check op structurele capaciteit per locatie.
- Leeftijd gebouw, een schoolgebouw is na 40 jaar financieel, en vaak ook technisch en functioneel, afgeschreven.
- Kwaliteit van de schoolgebouwen. De kwaliteit per schoolgebouw is besproken tijdens interviews met de schoolbesturen. De gegeven informatie was helder en passend bij het type bouw. Daarom zijn er geen aanvullende bouwtechnische onderzoeken uitgevoerd per locatie.
- Prioritering op basis van maatschappelijke en/of onderwijskundige overwegingen, zoals geplande woningbouw of het samenbrengen van twee of meerdere scholen onder één dak.

Op dit moment is de planvorming voor Kindcentrum Opmeer-Spanbroek in volle gang. Dit gebouw wordt naar verwachting opgeleverd in 2026-2027 en komt dan financieel in 2028 in de boeken van de gemeente Opmeer. De vervolginvesteringen voor onderwijshuisvesting staan daarom gepland vanaf 2027.

In overleg met de schoolbesturen zijn businesscases gemaakt voor de beide projecten. Deze hebben geleid tot de volgende keuzes:

2027	Verstrekking voorbereidingskredieten voor de beide projecten
2028 - 2029	Uitvoering levensduurverlengende renovatie Dubbele Punt
2030	Uitvoering vernieuwbouw/nieuwbouw Petrus Canisius

Investeringslast Investeringskosten 2025 - 2041

De planning is in dit hoofdstuk uitgewerkt naar een investeringsoverzicht. Hierbij zijn de financiële uitgangspunten gebruikt zoals beschreven in paragraaf 2 van dit hoofdstuk.

[8] BENGplus is een installatieconcept dat voorbereid is op aanpassing naar ENG.

Het Investeringskostenbudget is per project uitgesplitst naar een voorbereidingskrediet (8%) en een bouwkrediet (92%). De investeringsplanning gaat uit van investeringsbedragen met het prijspeil januari 2025.

Voor de bijkomende kosten kan gerekend worden met een percentage van circa 5% van het investeringsbudget. Deze kosten kennen een andere afschrijvingssystematiek en worden niet meegenomen in onderstaande raming. Ze zijn echter wel onderdeel van de benodigde middelen en horen een plek te krijgen in de meerjarenbegroting van de gemeente met de passende afschrijvingstermijnen daarbij

De raming voor de investeringskosten voor de komende 16 jaar voor het PO bedraagt circa € 4.653.000 (prijspeil januari 2025), zie uitwerking op de volgende pagina. Dit bedrag is exclusief onderzoekskosten, bijkomende kosten en eventuele investeringen voor ruimten voor kinderopvang of andere partners.

Hierbij is nog onduidelijk welke uitbreiding of oplossing gekozen wordt op basis van de geactualiseerde prognoses met de woningbouwplannen in Hoogwoud-Oost. Vooralsnog is hier uitgegaan van een uitbreiding van circa 460 m^2 bvo, gebaseerd op de huidige leerlingenaantallen. Bij uitwerking van het onderzoek moeten de geactualiseerde prognoses uitwijzen wat de werkelijke uitbreidingsbehoefte is.

				gemiddeld 15 jaar			Blok 1				Blok 2			
Schoolbestuur	Schoolnaam	Plaats	Bouwjaar	Capaciteit		Investering	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
ONDERZOEKSBUDGET (aanvullende dorpsvoorzieningen/vernieuwbouw/nieuwbouw)							€ 30.000,00							
STICHTING ALLURE	Dubbele Punt	Aartswoud	1982	345	Renovatie	€ 847.320			€ 67.786	€ 779.534,40				
SKO WEST FRIESLAND	Petrus Canisius	De Weere	1927	547	(ver)nieuwbouw (ENG)	€ 2.067.113			€ 165.369			€ 1.901.743,96		
	KC De Wereldweide	Hoogwoud	2024	460	Capaciteit - in onderzoek	€ 1.738.340			€ 139.067		€ 1.599.273			
						€ 4.652.773	€ 0	€ 0	€ 372.222	€ 779.534	€ 1.599.273	€ 1.901.744	€ 0	€ 0
								(excl. onderzoeksbudget)		€ 1.151.756		(excl. onderzoeksbudget)		€ 3.501.017

Blok 3				Blok 4			
2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
		(excl. onderzoeksbudget)	€ 0			(excl. onderzoeksbudget)	€ 0

	Voorbereiding (in mindering op budget)	8% van de stichtingskosten
	Nieuwbouw (incl. voorbereidingskrediet)	100% stichtingskosten
	Uitbreiding	100% stichtingskosten
	Vernieuwbouw (incl. voorbereidingskrediet)	100% van stichtingskosten nieuwbouw
	Levensduurverlengende renovatie (incl. voorbereidingskrediet)	65% van stichtingskosten nieuwbouw
	Upgrade	25% van stichtingskosten nieuwbouw

De Dubbele Punt – Bouwjaar 1982

Capaciteit: 568 m² bvo
Normatieve behoefte: 345 m² bvo
(gemiddeld over 15 jaar)

Samenvatting quick scan

Isolatie en materiaalgebruik is slecht
Onderhoudsonvriendelijk
Energetisch slecht: energiekosten jaarlijks tekort €15.000
Binnenklimaat voldoet niet meer aan de huidige eisen
Onderhoudskosten naar de toekomst en de te ontvangen middelen vanuit het Rijk geven een gat van circa €335.000

Maatregel

Levensduurverlengend renoveren (minimaal 25 jaar)
345 m² bvo * € 2.456 = € 847.320

Planning

Realisatie 2027-2028, na gereedkomen van Kindcentrum Opmeer-Spanbroek

Overig

Het schoolbestuur Stichting Allure geeft aan dat het toevoegen van functies uit het dorp aan het schoolgebouw mogelijk kan zijn. Waarbij welk rekening gehouden wordt het type functies en de combinatie met basisonderwijs. Functies moeten wel bij elkaar passen, plekken waar alcohol geschonken wordt horen daar niet bij.

Omschrijving	restgebruik 0 tot 5 jaar	restgebruik 5 tot 10 jaar	restgebruik 10 tot 20 jaar	restgebruik > 20 jaar
Functionele leeromgeving	geen investeringen	geen investeringen	beperkt investeren	noodzakelijke investeringen
Gezonde leeromgeving	geen investeringen	beperkt investeren	noodzakelijke investeringen	noodzakelijke investeringen
Veilige leeromgeving	noodzakelijke investeringen	noodzakelijke investeringen	noodzakelijke investeringen	noodzakelijke investeringen
Bouwkundige staat NEN 2767	4 Matig	3 Redelijk	3 Redelijk	2 Goed
Exploitatie	geen investeringen	geen investeringen	terugverdien investeringen ***	terugverdien investeringen ***
Uitstraling	geen investeringen	geen investeringen	beperkt investeren	noodzakelijke investeringen

Petrus Canisius – Bouwjaar 1927

Capaciteit: 1.260 m² bvo
Normatieve behoefte: 547 m² bvo
(gemiddeld 15 jaar)

Samenvatting quick scan

Isolatie en materiaalgebruik is slecht
Onderhoudsonvriendelijk
Energetisch slecht: energiekosten jaarlijks tekort €20.000
Binnenklimaat voldoet niet meer aan de huidige eisen
Onderhoudskosten toekomst en te ontvangen middelen vanuit het Rijk geven een gat van circa €1,2 miljoen

Maatregel

Nieuwbouw (ENG) met afschrijving in 50 jaar
547 m² * €3.779 = €2.067.113

In de voorbereidingsfase wordt onderzocht welke maatregel gekozen gaat worden.

Planning

Start werkzaamheden in 2029, na afronding werkzaamheden Dubbele Punt.

Overig

Het schoolbestuur SKOWF geeft aan dat het toevoegen van functies uit het dorp aan het schoolgebouw mogelijk kan zijn. Waarbij welk rekening gehouden wordt het type functies en de combinatie met basisonderwijs. Functies moeten wel bij elkaar passen, plekken waar alcohol geschonken wordt horen daar niet bij.

Omschrijving	restgebruik 0 tot 5 jaar	restgebruik 5 tot 10 jaar	restgebruik 10 tot 20 jaar	restgebruik > 20 jaar
Functionele leeromgeving	geen investeringen	geen investeringen	beperkt investeren	noodzakelijke investeringen
Gezonde leeromgeving	geen investeringen	beperkt investeren	noodzakelijke investeringen	noodzakelijke investeringen
Veilige leeromgeving	noodzakelijke investeringen	noodzakelijke investeringen	noodzakelijke investeringen	noodzakelijke investeringen
Bouwkundige staat NEN 2767	4 Matig	3 Redelijk	3 Redelijk	2 Goed
Exploitatie	geen investeringen	geen investeringen	terugverdien investeringen ***	terugverdien investeringen ***
Uitstraling	geen investeringen	geen investeringen	beperkt investeren	noodzakelijke investeringen

7. Ontwikkelagenda

In dit IHP worden het perspectief en de hoofdlijnen voor de onderwijshuisvesting de gemeente Opmeer vastgelegd. In de komende jaren worden de uitgangspunten aan de hand van deze ontwikkelagenda uitgewerkt in de uitvoeringsplannen.

Onderwerpen voor op de ontwikkelagenda zijn:

- 2025 - 2026 Onderzoek doen naar de ontwikkelingen omtrent woningbouw Hoogwoud-Oost en nieuwe prognoses op laten stellen op basis van de 1 oktobertelling 2025. Dit met het oog op de uitbreidingsbehoefte van Kindcentrum De Wereldweide.

- 2025 – 2026 Onderzoek naar het toevoegen van dorpsfuncties aan de scholen in Aartswoud en De Weere. Gereed uiterlijk medio 2026.

- Actualiseren verordening onderwijshuisvesting, nadat de modelverordening is geactualiseerd (verwachting januari 2026).

- Actualiseren van prognoses op basis van geactualiseerde inzichten woningbouw en vertaling maken van wat dit betekent voor de capaciteit voor onderwijshuisvesting.

BIJLAGEN

Uitleg verschil BENG - ENG

BENG staat voor bijna energieneutraal gebouw en is een uitdrukking van energieprestatie. In alle landen van de Europese Unie gelden BENG-eisen. Deze bouwregels stellen eisen aan de maximale energiebehoefte, het fossiele energiegebruik en aan de opwek van hernieuwbare energie van gebouwen.

BENG binnen nieuwbouw betekent dit dat niet alleen rekening gehouden wordt met een goede isolatie van de gebouwschil en energiezuinige installaties, maar ook met de toepassing van duurzame energie.
Ook andere duurzaamheidselementen die niet direct onder de BENG eisen vallen verdienen aandacht, zoals bijvoorbeeld circulariteit, waterverbruik, gezondheid en biodiversiteit.

De volgende stap is van BENG naar **ENG**: energieneutraal gebouw. Een energieneutraal gebouw (ENG) verbruikt zeer weinig energie en gebruikt energie uit hernieuwbare bronnen als zon, water of wind. Als het gebouwgebonden energiegebruik over een jaar gezien helemaal gecompenseerd wordt door opwekking in, aan of nabij het gebouw, dan is het gebouw formeel een energieneutraal gebouw (ENG).

Overheidsgebouwen moeten in 2028 voldoen aan Europese regelgeving omtrent Zero Emmission.

Straks ZEB

In EPBD IV wordt onder meer het begrip *zero-emission building* voor de gebouwde omgeving geïntroduceerd. Emissievrije gebouwen worden de nieuwe standaard voor nieuwe gebouwen en vervangen daarmee de BENG-eisen. Vanaf 1 januari 2028 geldt voor nieuwe overheidsgebouwen en vanaf 1 januari 2030 geldt voor alle andere nieuwe gebouwen dat zij geen emissies uit fossiele brandstoffen meer mogen uitstoten. In 2050 moeten alle bestaande gebouwen een ZEB zijn.

Volgens de bewoordingen uit de herziening van de EPBD-richtlijn wordt in een emissievrij gebouw de zeer lage energievraag volledig gedekt door energie uit hernieuwbare bronnen, indien technisch haalbaar. De herziene richtlijn bespreekt verschillende opties om efficiënte gebouwen te laten voorzien van energie uit hernieuwbare bronnen: ter plaatse opgewekte energie zoals thermische of fotovoltaïsche zonne-energie, warmtepompen en biomassa, hernieuwbare energie die wordt geleverd door hernieuwbare-energiegemeenschappen of energiegemeenschappen van burgers, en stadsverwarming en -koeling op basis van hernieuwbare energie of afvalwarmte (zie overweging 20 van de herziening van de EPBD-richtlijn). ZEB staat aldus voor een zeer lage energievraag. Lidstaten bepalen zelf wat dit betekent, maar het betekent in ieder geval géén emissies van fossiele brandstoffen op het perceel.